

DIAGNOZA

Projekt „Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim – tu (współ) tworzymy kulturę”
W ramach programu Dom Kultury Plus – Inicjatywy lokalne 2024

„Jak ktoś nie znajduje drogi do kultury, to kultura musi znaleźć drogę do niego”.

I. Wstęp.

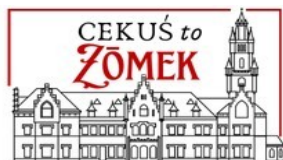
Diagnoza jest jednym z elementów projektu pt. „Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim - tu (współ) tworzymy kulturę”, który stanowi odpowiedź na potrzebę jaką zgłosił wnioskodawca Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim w ramach programu Dom Kultury + - Inicjatywy lokalne 2024. Głównym celem projektu jest zdiagnozowanie potencjału kulturotwórczego i społecznego grup mieszkańców poprzez analizę Ich potrzeb i oczekiwań z obszaru działań Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim. Dokument ten ma wyznaczyć kierunek, w jakim chce podążać instytucja, żeby dostosować swoją ofertę do potrzeb i oczekiwań jej odbiorców, dotrzeć do nowych grup odbiorców oraz do mieszkańców Nakła Śląskiego oraz Świerklańca, z których mieszkańcy w ogóle albo bardzo rzadko korzystają z oferty placówki.

Diagnoza, a przede wszystkim zawarte w niej **rekomendacje** będą wyznacznikiem w realizacji oddolnych inicjatyw mieszkańców, planowanych do realizacji w ramach programu pt. Dom Kultury + - Inicjatywy lokalne 2024. Natomiast **wnioski z badań** zawarte na końcu dokumentu są wskazówką i kierunkiem dla przyszłych działań Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim. Wnioskodawcy, przy tworzeniu koncepcji Inicjatywy, mogą także skorzystać z zapisów dotyczących Centrum Kultury Śląskiej.

II. Metodologia.

Dane zebrane do stworzenia tego dokumentu pochodzą z kwestionariusza ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców Nakła Śląskiego i Świerklańca; ze spacerów badawczych oraz wywiadów pogłębionych z mieszkańcami, liderami społecznymi i ekspertami obu gmin.

Kwestionariusz ankiety zawierał pytania otwarte i zamknięte, a jej celem było zanalizowanie obecnej oferty Centrum Kultury Śląskiej oraz dostosowanie jej do potrzeb i potencjału kulturotwórczego mieszkańców Nakła Śląskiego i Świerklańca. Ankieta badała również możliwości zaangażowania mieszkańców we współtworzenie kultury, poprzez organizację inicjatyw lokalnych.

DIAGNOZA

Projekt „Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim – tu (współ) tworzymy kulturę”
W ramach programu Dom Kultury Plus – Inicjatywy lokalne 2024

Kolejnym narzędziem do zebrania informacji były trzy spacerowe badania, do których zaproszono mieszkańców, lokalnych liderów społecznych oraz reprezentantów instytucji funkcjonujących na terenie Nakła Śląskiego i Świerklańca tj. szkół, Kościołów, Ochotniczej Straży Pożarnej, Domu Pomocy Społecznej, Ośrodka Pomocy Społecznej czy Biblioteki. Przeprowadzono spacerowe badania na dwóch obszarach badawczych tj. Nakła Śląskiego i Świerklańca. Celem spacerów była analiza zapotrzebowania kulturotwórczego oraz stworzenie mapy zasobów i potrzeb kulturalnych ich mieszkańców.

Trzecim elementem badania były pogłębione wywiady z w/w grupą mieszkańców, lokalnymi liderami społecznymi oraz ekspertami, którzy uczestniczyli w spacerach badawczych. Celem wywiadów była szczegółowa analiza obszarów aktywności mieszkańców, miejsc, w których można spędzać czas wolny, realizować zainteresowania i pasje. Tu także zostały stworzone mapy zasobów i potrzeb kulturalnych Nakła Śląskiego i Świerklańca.

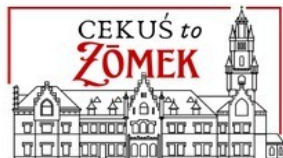
Z racji różnych potrzeb i zasobów występujących w obu miejscach badawczych diagnoza została podzielona na część diagnostyczną dotyczącą Nakła Śląskiego i Świerklańca. Rekomendacje dla realizatorów Inicjatyw także będą wyszczególnione odrębnie, ponieważ potrzeby i zasoby, a przede wszystkim potencjał kulturotwórczy mieszkańców gminy i sołectwa, wydają się być różne.

III. Świerklanec - usytuowanie i rys historyczny.

Gmina Świerklanec jest jedną z dziewięciu gmin powiatu tarnogórskiego, położoną w północnej części województwa śląskiego, na obszarze Garbu Tarnogórskiego. Sąsiaduje z miastami: Tarnowskie Góry, Piekary Śląskie, Radzionków, Miasteczko Śląskie oraz gminami: Ożarówice, Bobrowniki.

Świerklanec jako wieś gminna została utworzona 1 października 1924 r. ze zlikwidowanego obszaru dworskiego Świerklaniec. Zasadniczą część siedliska wsi Świerklanec stanowi dawna wieś Stare Chechło. W latach 1975–1998 wieś należała administracyjnie do województwa katowickiego.

Obszar gminy tworzą 4 sołectwa: Nakło Śląskie, Nowe Chechło, Orzech i Świerklanec. Powierzchnia gminy wynosi 44,3 km², a liczba mieszkańców to już ponad 12 tys. osób. Zgodnie z danymi Ewidencji Ludności według stanu na dzień 31.12.2022 r. liczba mieszkańców Gminy Świerklanec zameldowanych na pobyt stały wynosiła 12 350 osób, w tym 6 380 kobiet i 5 970 mężczyzn. Gmina odnotowuje z roku na rok wzrost liczby

DIAGNOZA

Projekt „Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim – tu (współ) tworzymy kulturę”
W ramach programu Dom Kultury Plus – Inicjatywy lokalne 2024

mieszkańców. Wpływ na liczbę mieszkańców w Gminie, oprócz przyrostu naturalnego, ma dodatnie saldo migracji. Fakt osiedlania się na terenie gminy nowych mieszkańców świadczy o jej atrakcyjności i ma duże znaczenie dla perspektyw dalszego rozwoju.

W poszczególnych sołectwach liczba mieszkańców według stanu na dzień 31.12.2022 r. kształtowała się następująco:

Sołectwo	Kobiety	Mężczyźni	Liczba mieszkańców ogółem
Nakło Śląskie	2064	1950	4014
Nowe Chechło	988	945	1933
Orzech	1149	1104	2253
Świerklaniec	2179	1971	4150

Na terenie gminy występuje zarówno zabudowa jednorodzinna, jak i niewielkie blokowiska.

W Świerklańcu dzieci uczą się w dwóch szkołach podstawowych: Szkoła Podstawowa im. A. Mickiewicza i Zespół Szkolno - Przedszkolny w Orzechu.

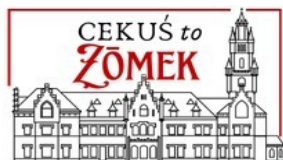
Na terenie gminy znajdują się dwa duże zbiorniki wodne: Kozłowa Góra (jez. Świerklaniec) będący ujęciem wody pitnej dla najbliższych okolic oraz zbiornik Zalew Nakło – Chechło po byłym wyrobisku piasku, zamieniony na jezioro, pełniący rolę rekreacyjno – wypoczynkową dla mieszkańców Górnego Śląska. 43% gminy zajmują lasy. Jednym z najbardziej znanych kompleksów leśnych jest park Świerklaniecki. Występują tam 120 - letnie dęby, sosny wejmutki i wiele cennych gatunków drzew.

Na uwagę zasługuje 20 zabytkowych obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

Wśród nich najbardziej znany to Pałac Kawalera w Świerklańcu, położony na terenie pięknego parku krajobrazowego o powierzchni 154 ha. Na terenie parku znajduje się także Kościół Dobrego Pasterza z mauzoleum. Dawniej mieściła się tu posiadłość rodu Henckel von Donnersmarcków wraz z nieistniejącym Małym Wersalem. W miejscu pałacu znajdują się alejki parkowe wraz z rzeźbami Emanuela Frémieta „Trzy Nimfy”, które dawniej stały przed wejściem do pałacu. Znajdują się tu również ruiny dawnego zamku piastowskiego.

Największymi atutami gminy Świerklaniec są:

- atrakcyjne położenie – otoczenie lasów, zbiorników wodnych, liczne tereny zielone, spokój i cisza,

DIAGNOZA

Projekt „Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim – tu (współ) tworzymy kulturę”
W ramach programu Dom Kultury Plus – Inicjatywy lokalne 2024

- bogata historia – duży wpływ na rozwój Świerklańca miała rodzina Henckel von Donnersmarck, jedna z najbogatszych rodzin śląskiej arystokracji. Spacer badawczy wyraźnie pokazał, jak wielką wagę mieszkańcy przywiązują do historii swojej „małej ojczyzny” i jak bardzo zależy im na tym, aby wiedza ta była przekazywana z pokolenia na pokolenie,
- liczne zabytki np. Park w Świerklańcu, Pałac Kawalera, wieża w Orzechu,
- rozwinięta infrastruktura sportowa np. Orliki, szlaki rowerowe,
- bliskość dużych aglomeracji miejskich: Tarnowskie Góry, Piekary Śląskie, Bytom, Zabrze, Gliwice itd.,
- dobrze rozwinięta infrastruktura drogowa.

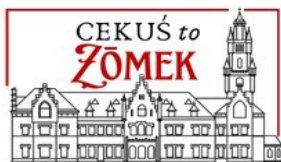
Ważnymi elementami turystyczno – krajobrazowymi na mapie Świerklańca są: świerklaniecki park, Pałac Kawalera oraz Zalew Nakło – Chechło zwany potocznie „Balatonem”. Kiedyś Park i Pałac Kawalera były jednymi z głównych przestrzeni w których organizowano lokalne wydarzenia (festyny, koncerty). Obecnie przestrzeń ta znacznie podupadła infrastrukturalnie.

Pałac Kawalera dawniej był otwarty, można było go zwiedzać, odbywały się tam liczne wydarzenia kulturalne. Obecnie zwiedzanie jest możliwe tylko w określone dni o określonych godzinach: „Kiedyś Pałac tętnił, żył, była kawiarnia, można było usiąść, coś zjeść, napić się. Teraz tylko spacerowały zostały...”, „Odwiedzili mnie znajomi z zagranicy, chciałam się pochwalić Pałacem, ale niestety był zamknięty”.

Także park, kiedyś chluba i znak firmowy Świerklańca, obecnie nie do końca spełnia swoją rolę turystyczno - rekreacyjną. Park był kiedyś i wydaje się, że nadal jest ważnym miejscem: „tęsknimy za tym miejscem, bo kiedyś najlepsze wydarzenia się tu odbywały”. W gminnej przestrzeni funkcjonują 2 opinie mieszkańców o parku i Pałacu Kawalera: „Park to ciche i spokojne miejsce, gdzie można wypocząć, wyciszyć się” lub „Park to miejsce kompletnie niewykorzystane, nikt nie ma pomysłu, jak go sensownie zagospodarować. Brak jest wyznaczonych ścieżek, nie ma oznaczenia roślin/drzew, a przecież znajdują się tam unikalne okazy”.

Uczestnicy spaceru badawczego podkreślali, że miejscem popadającym w ruinę i niewykorzystywanym w pełnym zakresie jest mauzoleum mieszczące się na terenie parku.

Wspomnienia związane z tymi miejscami dalej wydają się być dość silne. Widoczna jest duża

DIAGNOZA

Projekt „Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim – tu (współ) tworzymy kulturę”
W ramach programu Dom Kultury Plus – Inicjatywy lokalne 2024

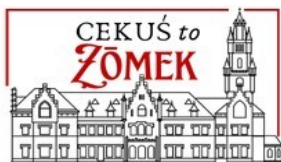
potrzeba przywrócenia tym miejscom dawnej świetności oraz symbolicznego „oddania” tego miejsca użytkownikom/mieszkańcom. Szczególnie silna wydaje się potrzeba organizacji małych lokalnych środowiskowych wydarzeń dla mieszkańców gminy: „Pierwsze co trzeba zrobić, to ogarnąć park i pałac, najlepiej z mieszkańcami, żeby poczuli że one są nasze”.

Rekomendacje:

- ponowne udostępnienie Pałacu mieszkańcom i turystom do zwiedzania i użytkowania,
- promocja walorów historycznych parku oraz Pałacu Kawalera,
- przywrócenie pałacowi dawnej roli jako miejsca integrującego mieszkańców,
- uporządkowanie infrastruktury parkowej i pałacowej – naprawa/poprawa/oznaczenie ścieżek, oznaczenie roślin i drzew, stworzenie infrastruktury gastronomicznej,
- powrót do organizacji w tym miejscu wydarzeń integrujących lokalnych mieszkańców np. swobodnych pikników, gdzie uczestnicy będą mogli czuć się bezpiecznie;
- organizacja wydarzeń cyklicznych np.: śniadania w parku; spotkania warsztatowe na trawie, kameralne koncerty itd.,
- stworzenie możliwości wykorzystania przestrzeni, w której np. gminny czy powiatowy ośrodek kultury będą mogli „wyjść” na zewnątrz do mieszkańców;
- stworzenie ogrodu społecznego, miejsca otwartego, który zostanie zagospodarowany i wykorzystany przez mieszkańców (mieszkańcy samodzielnie sadzą rośliny, a później wspólnie o nie dbają, mogą swobodnie korzystać z ogrodu).

Zalew Nakło – Chechło (tzw. Balaton) to jezioro, które pełni funkcje rekreacyjne. Wokół zalewu znajdują się liczne ośrodki wypoczynkowe i kempingi, wypożyczalnie kajaków, łodzi, rowerów wodnych, trasy spacerowe. Jezioro charakteryzuje się piaszczystymi plażami. Linie brzegową tworzą piaski, trawy i trzcinowiska. Wokół jeziora biegnie dróżka asfaltowa oraz rozpościerają się sosnowe i mieszane lasy o pow. ok. 300 ha. Pod względem bakteriologicznym wody zalew jest bardzo czysty i odpowiada I klasie czystości. Zalew prawnie należy do Lasów Państwowych, natomiast gmina Świerklaniec czasowo dzierżawi w/w teren pod działalność turystyczno – gastronomiczno - wypoczynkową.

Miejsce to jest ważne dla społeczności lokalnej. Jego głównym atutem jest to,

DIAGNOZA

Projekt „Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim – tu (współ) tworzymy kulturę”
W ramach programu Dom Kultury Plus – Inicjatywy lokalne 2024

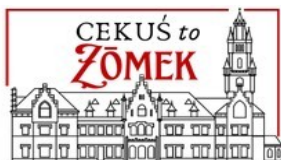
że jest usytuowany na uboczu, dzięki czemu uchodzi za miejsce spokojne. Przez użytkowników miejsce to zostało nazwane „miejszem z potencjałem”, który nie zostaje w pełni wykorzystany. Wadą tego miejsca jest słaba infrastruktura (brak oświetlenia, za mało ławek, brak koszy). Miejsce to nie zapewnia w pełni bezpieczeństwa swoim użytkownikom, co według uczestników spaceru obniża potencjał tej przestrzeni. W tym miejscu zaznaczono brak dobrej infrastruktury oraz kompleksowej oferty zagospodarowania.

Pomimo wielu walorów turystyczno – rekreacyjnych mieszkańcy zwracają uwagę na problem jakim jest fakt wzrostu atrakcyjności zalewu wśród mieszkańców Śląska: „turystów jest coraz więcej, nikt nie ma nad tym kontroli”. Najczęściej wymienianymi problemami miejsca są; duże ilości śmieci po całym dniu pobytu turystów, niewystarczająca infrastruktura gastronomiczna oraz porządkowa (brak koszy na śmieci, ławek) oraz zarastanie zbiornika. Ponadto zwrócono uwagę na fakt, iż po zmroku teren staje się niebezpieczny ze względu na słabe oświetlenie, brak nadzoru nad terenem.

Rekomendacje:

- uregulowanie sytuacji prawnej terenu poprzez podpisanie korzystniejszej umowy dzierżawy, która pozwalałaby na lepsze zagospodarowanie terenu,
- poprawa bezpieczeństwa terenu (oświetlenie, monitoring itd) jest kluczowym elementem, który zwiększy potencjał tego miejsca,
- nawiązanie współpracy biznesowo – kulturalnej z podmiotami gospodarczymi działającymi na/w terenie,
- wykorzystanie miejsca do działań aktywizujących dzieci i młodzieży, osób dorosłych, seniorów oraz dla organizacji wydarzeń w przestrzeni otwartej przez gminny lub powiatowy ośrodek kultury, szkołę lub inne instytucje oraz organizacje pozarządowe,
- wprowadzenie w przestrzeń Zalewu organizacji o różnorodnej ofercie usługowo – kulturalnej,
- stworzenie oferty działań aktywizującej młodzież.

Dwoma prężnie działającymi instytucjami kultury w gminie są: Gminny Ośrodek Kultury oraz Biblioteka. Obie instytucje w znaczący sposób zaspokajają kulturalne potrzeby mieszkańców gminy. Eksperti w skład których wchodził dyrektorzy instytucji działających na

DIAGNOZA

Projekt „Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim – tu (współ) tworzymy kulturę”
W ramach programu Dom Kultury Plus – Inicjatywy lokalne 2024

terenie Świerklańca wskazywali na fakt, że obie jednostki aktywnie działają pomimo borykania się z problemami lokalowymi.

Gminny Ośrodek Kultury mieści się w starym budynku, w skład którego wchodzi niewielkich rozmiarów sale, nie zaspokajające w pełni potrzeb instytucji. Brak jest sali widowiskowej, co w szczególności utrudnia realizację zadań statutowych placówki. Mimo to oferta ośrodka jest bogata i urozmaicona. Według słów mieszkańców: „Każdy znajdzie coś dla siebie”.

Także Gminna Biblioteka boryka się z problemami lokalowymi. Wielokrotnie zwracano uwagę, na fakt, że dawno miała być wybudowana nowa siedziba placówki, której jednak do dzisiaj nie ma. Mimo to placówka z powodzeniem prowadzi zajęcia biblioteczne, różnorodne warsztaty czy spotkania autorskie.

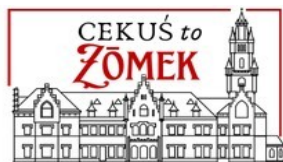
W trakcie spacerów badawczych zarówno liderzy społeczni, jak i mieszkańcy wskazywali jednoznacznie, że w gminie brakuje zarówno sali widowiskowej, gdzie mogli by występować lokalni artyści lub organizowane byłyby koncerty, ale także miejsca spontanicznych spotkań dla starszych dzieci, młodzieży czy osób dorosłych.

Rekomendacje:

- dostosowanie obecnych siedzib gminnych instytucji kultury do potrzeb mieszkańców i działalności wynikających z ich Statutów,
- budowa nowej siedziby gminnej biblioteki,
- budowa sali widowiskowej,
- wygospodarowanie miejsca, w którym można byłoby swobodnie spędzać czas, niekoniecznie w sposób zorganizowany w formie stałych zajęć,
- zwiększenie nakładów finansowych na działalność kulturalną gminnych instytucji kultury.

IV. Nakło Śląskie - usytuowanie i rys historyczny.

Nakło Śląskie (do 2010 Nakło, niem. *Naklo*) to wieś sołecka w Polsce, położona w województwie śląskim, w powiecie tarnogórskim, w gminie Świerklaniec.

DIAGNOZA

Projekt „Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim – tu (współ) tworzymy kulturę”
W ramach programu Dom Kultury Plus – Inicjatywy lokalne 2024

Miejscowość powstała ok. 1481 roku, kiedy tereny te nabył Szczepan. 6 kwietnia 1695 r., dobra rycerskie zwane Nakłem nabył Leon Ferdynand Henckel von Donnersmarck od Larischa z Naczęsławic. Nazwa wsi pochodzi od wyrazu *nakieł*, oznaczającego „wilgotne, podmokłe miejsce porośnięte wikliną” (też czes. *nakli* = „brzeg porośnięty chrustem”), co ma związek z istniejącym w przeszłości we wsi ciekim wodnym.

Od 1780 roku Nakło należało do hrabiego Łazarza III Henckel von Donnersmarck, liczyło wtedy 96 mieszkańców. W roku 1845 właścicielem liczącej 608 mieszkańców miejscowości stał się hrabia Hugo I Henckel von Donnersmarck, który w 1856 roku rozpoczął budowę pałacu w stylu neogotyckim.

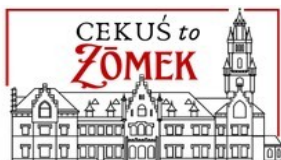
Nakło długo nie miało własnego kościoła i należało do parafii w Żyglinie. 18 sierpnia 1892 r., ruszyła budowa kościoła. Fundatorem świątyni był hrabia Łazarz IV Henckel von Donnersmarck, który opłacił 90% kosztów. Budowa trwała do 24 października 1894 r. Konsekracji kościoła dokonał kardynał Georg Kopp. W latach 1975–1998 wieś należała administracyjnie do województwa katowickiego. W latach 1954–1957 była siedzibą władz gromady Nakło, gromadę zniesiono zmieniając jej status na osiedle. W latach 1973–1977 była tu siedziba gminy Nakło. Przez Nakło przebiega droga krajowa nr 78 oraz linia kolejowa nr 131.

Nakło Śląskie jest otoczone lasami i znajduje się na zróżnicowanym terenie, co ma korzystny wpływ na krajobraz. Najbliższe miejscowości tego sołectwa to Świerklaniec (3 km), Orzech (ok. 1 km), Nowe Chechło (ok. 3,5 km), Tarnowskie Góry (4 km), Radzionków (4 km). Waleorów naturalnych jest mniej niż nienaturalnych. Przykładem takich waleorów są dwa stawy znajdujące się przy ulicy Głównej, które są pozostałością po zalanych szybach kopalni rud srebra i ołowiu (XVI – XVII w.) oraz kopalni rud żelaza (XVIII – XIX w.). Następnym takim walem jest znajdujące się w okolicy jezioro Nakło - Chechło, które jest pozostałością po kopalni odkrywkowej piasku.

W Nakle funkcjonują dwie szkoły: Szkoła podstawowa w Nakle Śląskim im. Kai Mireckiej oraz Zespół Szkół w Nakle Śląskim – Centrum Kształcenia Rolniczego.

Z zabytków należy wymienić:

1. Pałac Donnersmarcków – neogotycki pałac z 1856, obok park krajobrazowy o powierzchni 18,3 ha z połowy XIX wieku.

DIAGNOZA

Projekt „Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim – tu (współ) tworzymy kulturę”
W ramach programu Dom Kultury Plus – Inicjatywy lokalne 2024

2. Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa w Nakle Śląskim – dziewiętnastowieczny kościół zbudowany w stylu neogotyckim, ufundowany przez hrabiego Łazarza Henckel von Donnersmarcka
3. Dom opieki społecznej – wybudowany w 1899 roku przez Łazarza IV syna Hugona, mieści się w nim zakon sióstr boromeuszek
4. Dworzec kolejowy.

Na terenie sołectwa w przeważającej większości występuje zabudowa jednorodzinna.

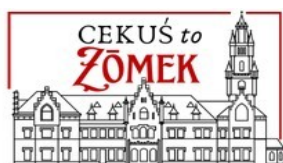
W trakcie przeprowadzania badań (spacery badawcze oraz wywiady) okazało się, że mieszkańcy Nakła Śląskiego pomimo faktu, że sołectwo formalnie jest częścią gminy Świerklaniec kompletnie się z nią nie identyfikują. Na każdym kroku dało się zauważyć, że mieszkańcy Nakła traktują siebie jako osobną jednostkę terytorialną.

Dlaczego mieszkańcy/uczestnicy badania nie czują więzi z gminą Świerklaniec? Przede wszystkim dlatego, że uważają, że bez ich zgody zostali „przyłączeni” do Świerklańca, co w ich mniemaniu pozbawiło ich „najmniejszą gminę w Polsce” środków finansowych na rozwój i funkcjonowanie oraz atrakcyjności związanej z elementem unikatowym tego miejsca (najmniejsza wieś w Polsce), który stanowi duży atut w promocji: „wcześniej na wszystko było nas stać, teraz nic nie możemy, wszystko idzie do Świerklańca”.

Odrębność ta jest zaznaczana i podkreślana na każdym kroku np. na pytanie jakie są największe atuty gminy Świerklaniec padła odpowiedź: „nie wiemy, bo mieszkamy w Nakle Śląskim”.

Rekomendacje:

- podejmowanie prób zbliżenia i integracji mieszkańców Nakła Śląskiego i Świerklańca poprzez wspólne realizowanie inicjatyw lub organizację wydarzeń kulturalnych, czy społecznych opierających się na możliwości spotkania całej społeczności, przy zwróceniu szczególnej uwagi na fakt sygnalizowanej odrębności (takt w podejmowanych działaniach),
- szukanie wspólnych atutów historycznych i kulturowych, które pomogłyby w nawiązaniu dialogu.

DIAGNOZA

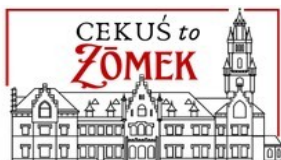
Projekt „Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim – tu (współ) tworzymy kulturę”
W ramach programu Dom Kultury Plus – Inicjatywy lokalne 2024

Największymi atutami Nakła Śląskiego są:

- atrakcyjne położenie – otoczenie lasów, zbiorników wodnych, liczne tereny zielone, spokój i cisza,
- bogata historia – duży wpływ na rozwój Nakła Śląskiego i Świerklańca miała rodzina Henckel von Donnersmarcka, jedna z najbogatszych rodzin śląskiej arystokracji. Mieszkańcy Nakła Śląskiego w przeciwieństwie do mieszkańców Świerklańca żywo interesują się historią swojej małej ojczyzny. Opowieści o przeszłości są obecne w życiu codziennym mieszkańców Nakła,
- liczne zabytki np. Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa wraz z mauzoleum, Zamek Henckel von Donnersmarcków,
- rozwinięta infrastruktura sportowa,
- bliskość dużych aglomeracji miejskich: Tarnowskie Góry, Piekary Śląskie, Bytom, Zabrze, Gliwice itd,
- dobrze rozwinięta infrastruktura drogowa.

Najważniejszym miejscem w Nakle Śląskim jest Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa wraz z mauzoleum. Kamień węgielny pod budowę kościoła w Nakle Śląskim wmurowano 18 sierpnia 1892 roku, kiedy to – jak zanotował kronikarz „Kościółowi przewodniczył papież Leon XIII, Wilhelm II cesarz niemiecki rządy sprawował, a kardynał Jerzy Kopp sterował diecezją wrocławską, zaś proboszczem żyglińskim był ksiądz Karol Kloś”. Na budowę kościoła prawie 90% pieniędzy ofiarował znany z pobożności i hojności hrabia Łazarz Henckel von Donnersmarck. Jednakże na uwagę zasługuje fakt, że prawie wszyscy wierni brali czynny udział w budowie swojej świątyni składając datki w miarę swoich możliwości. Może on pomieścić około 1500 wiernych. Uroczystej konsekracji nakielskiej świątyni dokonał 24 października 1894 roku wspomniany już kardynał Jerzy Kopp.

Kościół znajduje się w samym sercu Nakła Śląskiego, naprzeciwko Zamku Henckel von Donnersmarcków. Jest umiejscowiony przy głównej drodze, jednak w spokojnym, ustronnym miejscu, co jak zauważają uczestnicy spaceru służy wycieszeniu. To miejsce do kontemplacji, ale niestety nie zapewnia tego otaczająca go infrastruktura. Brak ławek w okolicy Kościoła jest według uczestników spaceru badawczego utrudnieniem, szczególnie dla osób starszych. Rola kościoła nie jest typowo kulturotwórcza, ale społeczność lokalna skupia się wokół niego. Kościół współpracuje z Centrum Kultury Śląskiej stanowiąc żywy kanał komunikacji

DIAGNOZA

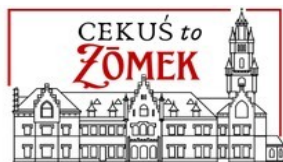
Projekt „Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim – tu (współ) tworzymy kulturę”
W ramach programu Dom Kultury Plus – Inicjatywy lokalne 2024

z mieszkańcami poprzez ogłoszenia o wydarzeniach kulturalnych organizowanych przez Cekuś, które odczytywane są podczas nabożeństw. Nawiązana współpraca skutkuje również poszerzeniem oferty turystycznej Centrum o możliwość zwiedzania mauzoleum.

Rekomendacje:

- stworzenie infrastruktury poprzez montaż ławek - ta potrzeba nie będzie możliwa do zrealizowana w tym projekcie, ale jest głosem mieszkańców,
- kontynuacja i rozwinięcie współpracy Centrum Kultury Śląskiej z Kościołem,
- włączenie budynku kościoła oraz mauzoleum do oferty spacerów kuratorskich organizowanych przez Cekuś.

Jedną z prężniej działających obecnie w Nakle Śląskim organizacji jest Ochotnicza Straż Pożarna, którą powołano do życia w 1910 r. Z przekazów ustnych wynika, że pierwsza siedziba znajdowała się w tzw. dworze, czyli budynkach gospodarczych należących do zamieszkującej nakielski pałac rodziny Henckel von Donnersmarck. Najstarsi mieszkańcy Nakła Śląskiego twierdzą, że sam hrabia Łazarz V Henckel von Donnersmarck, posiadający polskie obywatelstwo, był członkiem OSP i wspierał ją poprzez zakup sprzętu. Remizę w Nakle Śląskim wybudowano w 1931 roku. W następnych latach budynek rozbudowywano. Jest to siedziba OSP przy ul. Głównej 20, która służy druhom po dzień dzisiejszy. W roku 1948 OSP Nakło Śląskie w dowód uznania od społeczeństwa sołectwa otrzymała sztandar, którego chroni do dzisiaj. W roku 1960 hrabia Łazarz V Henckel von Donnersmarck, zamieszkujący już rezydencję w Lugano przekazał spore środki finansowe na uroczyste obchody 50-lecia nakielskiej straży. W 1962 roku utworzona zostaje Strażacka Orkiestra Dęta „Strażak”. Po analizie dokumentów można stwierdzić, że sekcja ogniowa nakielskiej OSP odznaczała się wysokim profesjonalizmem. W roku 1995 OSP Nakło Śląskie jako pierwsza straż z terenu gminy Świerklaniec została przyjęta do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego. W 2010 roku OSP Nakło Śląskie obchodziła uroczyste 100-lecie działalności. Podczas uroczystości jednostka OSP Nakło Śląskie została odznaczona najwyższym odznaczeniem Związkowym - Złotym Znakiem Związku OSP RP. W roku 2012 jednostka OSP Nakło Śląskie wzbogaciła się o nowy ciężki samochód pożarniczy z wyposażeniem pozwalającym na skuteczne działania ratownicze z zakresu ratownictwa

DIAGNOZA

Projekt „Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim – tu (współ) tworzymy kulturę”
W ramach programu Dom Kultury Plus – Inicjatywy lokalne 2024

technicznego (w tym drogowego) oraz medycznego. W roku 2017 podczas Dni Gminy Świerklaniec został uroczyście przekazany nowy sprzęt, który pozwala na podejmowania skutecznych działań w czasie powodzi i podtopień oraz sprzęt będący uzupełnieniem posiadanego już wyposażenia do prowadzenia działań z zakresu ratownictwa drogowego i medycznego. OSP w Nakle Śląskim aktywizuje zarówno dorosłych jak i młodzież.

Rekomendacje:

- wykorzystanie aktywności i społecznego wpływu OSP na wydarzenia w gminie – teraz i w przyszłości,
- wykorzystanie bazy uczestników OSP (osób w wieku produkcyjnym, młodzieży) do działań aktywizujących mieszkańców w gminie,
- wykorzystanie aktywności społecznej strażaków do organizacji wydarzeń skupiających starsze dzieci i młodzież gminy.

Instytucją kultury funkcjonującą na terenie Nakła jest Centrum Kultury Śląskiej, powiatowa jednostka kultury, której ideą powstania było stworzenie miejsca integrującego społeczność Regionu oraz promowanie jego tradycji, historii i wszelkiego rodzaju przejawów działalności artystycznej i naukowej zarówno w kraju, jak i poza jego granicami. Jako miejsce krzyżowania się i wzajemnego przenikania różnych wpływów, Centrum łączy tradycje kulturalne i intelektualne Śląska z nowoczesnym spojrzeniem na sztukę i rolę kultury w dniu dzisiejszym.

Centrum Kultury Śląskiej to nie tylko instytucja, ale również wymiar symboliczny. To siedziba rodu Henckel von Donnersmarck, która niewątpliwie bardzo mocno przyczyniła się do rozwoju Nakła. Dlatego Centrum Kultury Śląskiej dzięki realizacji programu „Dom Kultury + - Inicjatywy Lokalne” może rozpocząć proces stania się bardziej widoczną, znaczącą społecznie instytucją – również w wymiarze mentalnym.

Rekomendacja:

- nawiązanie ścisłej współpracy z gminnymi instytucjami w celu zintegrowania działań mających na celu dostosowanie oferty Centrum do faktycznych potrzeb i oczekiwań mieszkańców,

DIAGNOZA

Projekt „Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim – tu (współ) tworzymy kulturę”
W ramach programu Dom Kultury Plus – Inicjatywy lokalne 2024

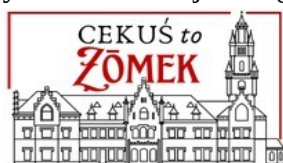
- wzrost znaczenia Centrum Kultury Śląskiej w przestrzeni sołectwa Nakło Śląskie i gminy Świerklaniec,
- wyjście” z propozycją wydarzeń kulturalnych poza mury zamku oraz dotarcie bezpośrednio do jak największej liczby mieszkańców Świerklańca i Nakła Śląskiego;
- wykorzystanie potencjału parku,
- szukanie nowych form komunikacji, sposobów dotarcia do mieszkańców,
- nowatorskie podejście do kultury w postaci nowych, innowacyjnych pomysłów np.: objazdowe koncerty; gry terenowe, historyczne spotkania autorskie itd.,
- dostosowanie oferty do zainteresowań mieszkańców np. organizacja cyklicznych zajęć dla dzieci, starszych dzieci, młodzieży i osób w wieku poprodukcyjnym.

W trakcie spacerów badawczych zidentyfikowano kilka lokalizacji, w których mieszkańcy chętnie spędzają wolny czas, mają okazję się integrować oraz spotykać, aby wymienić się aktualnymi informacjami. To miejsca ważne dla mieszkańców, czasem niedoceniane, a jednak według uczestników spacerów badawczych zasługujące na uwagę. Właśnie te wyłonione obszary stały się celem spaceru badawczego po Świerklańcu i Nakle Śląskim. Do spacerów zostali zaproszeni liderzy społeczni oraz mieszkańcy obu miejscowości.

Wśród najczęściej wymienianych „miejsc wyjątkowych” Nakła Śląskiego należy wymienić:

- „sztajgerka” koło domu z lodami (kiedyś budynek policji),
- hołda „Edwincyja”,
- wyrobisko pogórnictwa „Żółte pompy”,
- szybisko,
- Hercok,
- Wapienniki,
- Zabijoki,
- Karpaty,
- leśna rajza,
- Cmentarz Żydowski,
- Kaplica Jakuba,
- ulica Lipowa.

Z uwagi na fakt, iż wymienione miejsca nigdy wcześniej nie były znane pracownikom Centrum

DIAGNOZA

Projekt „Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim – tu (współ) tworzymy kulturę”
W ramach programu Dom Kultury Plus – Inicjatywy lokalne 2024

Kultury Śląskiej będą głównym zainteresowaniem ich przyszłych działań, ponieważ jak wynika z diagnozy są największym zasobem i potencjałem kulturotwórczym tej części gminy Świerklaniec.

Rekomendacja:

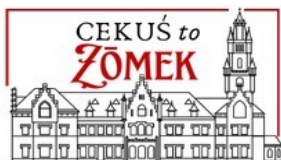
- dogłębne rozeznanie historii wskazanych miejsc oraz możliwości wykorzystania ich do celów kulturotwórczych wskazanych przez uczestników spacerów badawczych miejsc,
- realizacja małych cyklicznych wydarzeń kulturalnych w wakacje np. warsztaty, animacje dla dzieci, gry terenowe o charakterze edukacyjno – historycznym, lekcje przyrodnicze w lesie, lekcje historyczne w plenerze itd.
- organizacja cyklicznych wydarzeń historycznych oraz integracyjnych, które bazują na historii Świerklańca i Nakła Śląskiego, nawet jeśli są one nieduże, ale regularne,
- poprawa funkcjonalności dostępnej infrastruktury, zwłaszcza leśnej - ta potrzeba nie będzie możliwa do zrealizowana w tym projekcie, ale jest głosem mieszkańców,
- zagospodarowanie czasu wolnego starszych dzieci i młodzieży (niezaopiekowanie grupy społeczne), poprzez poszukiwanie atrakcyjnych i innowacyjnych sposobów dotarcia do nich,
- wykorzystanie wskazanych miejsc w celu realizacji innowacyjnych wydarzeń kulturalnych integrujących społeczność, ze szczególnym uwzględnieniem starszych dzieci i młodzieży.

Na terenie gminy funkcjonuje kilka organizacji pozarządowych, które są dobrze znane mieszkańcom. Jednak jak wynika z badań mieszkańcy rzadko z nimi współpracują.

Brak współpracy tłumaczony był utrudnionym kontaktem oraz brakiem zbieżności celów organizacyjnych (organizacje nie były zainteresowane realizacją określonych pomysłów mieszkańców) .

Na podstawie przeprowadzonych badań wyciągnięto następujące wnioski:

1. Świerklaniec i Nakło Śląskie postrzegane są przez mieszkańców jako miejscowości – sypialnie. Mieszkańcy spędzają w nich jedynie kilka godzin po pracy z przeznaczeniem na odpoczynek i sen.
2. Nowo osiedlający się mieszkańcy nie interesują się historią i dziedzictwem gminy.

DIAGNOZA

Projekt „Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim – tu (współ) tworzymy kulturę”
W ramach programu Dom Kultury Plus – Inicjatywy lokalne 2024

3. O dziedzictwo i historię dbają lokalni pasjonaci, potomkowie pierwszych mieszkańców gminy.
4. Świerklaniec i Nakło Śląskie posiadają wiele szerzej nieznanych lub nieodkrytych przez samą społeczność potencjałów o znaczeniu lokalnym (twórcy, miejsca, historia).
5. Świerklaniec i Nakło Śląskie stanowią same w sobie potencjał dla prowadzenia skutecznej polityki kulturalnej w oparciu o potencjał historyczny, przyrodniczy, kulturalny, posiadane zasoby oraz mechanizmy uspołecznienia, aktywizujące społeczność lokalną.
6. Wśród osób, które wzięły udział w badaniu, wiele przejawiało pozytywną, kulturotwórczą postawę wobec wydarzeń, zjawisk i miejsc związanych z kulturą w obu gminach. Świadczy to o dużym zainteresowaniu mieszkańców deficytami gminy nie tylko w zakresie kultury.
7. Dostęp do usług i dóbr kultury w Świerklańcu i Nakle Śląskim może być ograniczony barierami finansowymi. Dla większości osób badanych dobra oferta kulturalna to taka, która jest tania i dostępna dla każdego.
8. Zdecydowana większość badanych mieszkańców dobrze ocenia dostępną ofertę kulturalną gminy.
9. Informacje o kulturze są przez osoby ankietowane pozyskiwane głównie za pośrednictwem nowoczesnych nośników informacji (media społecznościowe, internet, itd.) oraz plakaty, afisze, banery).
10. Wyniki badań wskazują jednoznacznie, że 2 grupy odbiorców w gminie tj.: młodzież i osoby w wieku produkcyjnym są „najmniej zaopiekowane” w zakresie oferty kulturalnej. O ile jednak dla młodzieży faktycznie brak jest adekwatnej i „szytej na miarę” oferty, o tyle istnieje duże prawdopodobieństwo, że grupa osób w wieku produkcyjnym nie korzysta z dostępnej oferty kulturalnej z uwagi na brak czasu.
11. Planując wydarzenia kulturalne należy zwrócić szczególną uwagę na regionalizm i aspekty historyczne, które są niezwykle ważne dla mieszkańców.
12. Planując wydarzenia kulturalne należy zwrócić szczególną uwagę na organizację wydarzeń z wykorzystaniem naturalnych walorów przyrodniczo – turystycznych.
13. Zdecydowana większość mieszkańców chciałaby, aby kultura pełniła większą rolę w życiu obu gmin i dostrzega jej istotną rozwojową rolę.
14. Zarówno w Świerklańcu jak i w Nakle Śląskim istnieje potencjał oddolnych inicjatyw społecznych w zakresie kultury.

DIAGNOZA

Projekt „Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim – tu (współ) tworzymy kulturę”
W ramach programu Dom Kultury Plus – Inicjatywy lokalne 2024

15. Problemem Centrum Kultury Śląskiej jest niedostateczna wiedza mieszkańców o istnieniu takiej instytucji, niedostateczna promocją skierowana do mieszkańców.
16. Wyraźnie widać dynamicznie rosnące zapotrzebowanie na zajęcia dla dzieci w różnym wieku.
17. Należy odkrywać, wzmacniać i wspierać lokalnych liderów w zakresie kultury.
18. Należy odkrywać, wzmacniać i wspierać lokalną historię oraz walory przyrodniczo – krajobrazowe.
19. Należy wykorzystać potencjał muzyczny mieszkańców Nakła Śląskiego i Świerklańca - rodzinne muzykowanie jako naturalny walor kulturowy gminy.
20. Należy poszukiwać nowoczesnych metod/narzędzi dotarcia do nowo zamieszkałych mieszkańców gminy, którzy traktuje ją jako sypialnię, tworząc unikatową ofertę artystyczną, konkurującą z ofertami pobliskich miejscowości.
21. Należy wydobyć z naturalnych atutów Nakła Śląskiego i Świerklańca cechy i właściwości, które wpłyną na wyjątkowość oferty kulturalnej instytucji kultury działających na terenie gminy (np. ul. Lipowa z jej bogatą historią, wyglądem, położeniem, spójnością z innymi ulicami Lipowymi w Polsce i za granicą).

